

สมุนไพรไทย กับภาวะเสื่อมสมรรถภาพ

ภญ.กฤติยา ไชยนอก

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เคยได้ยินกันไหม? เข่าว่ากันว่าสมุนไพรเหล่านี้ มีฤทธิ์กระตุ้นกำหนัด

จริงอะ!?

น่าคิด

อืมม...

โตไม่รู้ล้ม

กำลัง
ข้างสาร

ฮ้อสะพายควาย

หมามูย

ม้ากระที่บโรง

กำลัง
ข้างเผือก

กวาง
เครือแดง

กำลัง
วัวเถลิง

กำลัง
เสือโคร่ง

โคคลาน

ยาดองเหล้า

- ยาดองเหล้า เป็นการนำสมุนไพรที่ยังเห็นเป็นชิ้นส่วนอยู่ เช่น แก่น เปลือก ลำต้น ราก หนามหรือแช่ในเหล้าเพื่อให้สารสำคัญในสมุนไพรถูกสกัดออกมา และสมุนไพรที่นำมาใช้จะต้องตากแดดให้แห้งเพื่อป้องกันการเน่าเสีย
- วิธีการคือ นำสมุนไพรมาหั่นหรือบดหยาบๆ ท่อด้วยผ้าขาวบาง เติมเหล้าให้ท่วมและคนยาทุกวัน จนครบตามที่ตำราระบุ ประมาณ 1-6 สัปดาห์ ขนาดรับประทานโดยทั่วไปคือประมาณ 15 - 45 มล./วัน
- กลุ่มอาการที่นิยมใช้ยาดองรักษา คือ กลุ่มอาการปวดเมื่อย บำรุงกำลัง และใช้เป็นยาอายุวัฒนะ โดยที่เหล้าเป็นตัวขยายหลอดเลือดเพื่อนำพาสารสำคัญในสมุนไพรไปสู่อวัยวะเป้าหมาย

ยอดองเล้า

ยอดองเล้า เป็นการนำเอาเหล้าขาวหรือเหล้าอื่น ๆ มาเป็นตัวสกัดตัวยาในสมุนไพรออกมา จึงไม่เหมาะกับผู้ที่มิโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดัน โรคหัวใจ ผู้ที่แพ้แอลกอฮอล์ หญิงตั้งครรภ์ หรือหญิงที่ให้นมบุตร

ข้อดี

- ✓ ตัวยามีความเข้มข้นสูง เพราะสมุนไพรสัมผัสกับตัวทำละลายเป็นเวลานาน
- ✓ ช่วยให้เก็บสมุนไพรไว้ใช้ได้นาน
- ✓ ไม่เปลืองตัวยาสสมุนไพรมาก
- ✓ ช่วยรักษาสารที่สลายได้ง่ายด้วยความร้อน
- ✓ ทำให้รับประทานได้ง่ายขึ้น

ข้อเสีย

- ✓ ต้องใช้ด้วยความเข้าใจ เพราะหากใช้ผิดวัตถุประสงค์ อาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี

5

กำลังข้างเผือก

Hiptage candicans Hook. f.

6

กำลังข้างเผือก

Hiptage candicans Hook. f.

สรรพคุณ : เนื้อไม้ รสมันร้อนขึ้น บำรุงธาตุ แก้อ่อนเพลีย บำรุงโลหิต บำรุงเส้นเอ็น เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงกำหนด ช่วยให้เจริญอาหาร ขับลม บำรุงกำลัง

วิธีใช้พื้นบ้าน : เนื้อไม้ ต้มน้ำดื่ม

สูตรยอดองเล้า : กำลังข้างเผือก ตะโกนา ม้ากระทืบโรง ชิงช้าชาลี กำลังวัวเถลิง กำลังเสือโคร่ง

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

- ยับยั้งเอนไซม์ phosphodiesterase
- ปกป้องตับ
- ต้านอนุมูลอิสระ
- ต้านการอักเสบ
- ฆ่าแมลง
- ลดน้ำตาลในเลือด
- บรรเทาอาการหอบหืด

7

กำลังข้างสาร

Pithecellobium tenue Craib.

8

กำลังช้างสาร

Pithecellobium tenue Craib.

สรรพคุณ : เนื้อไม้ รสสุขุม แก้ไข้ แก้ร้อนใน แก้ปวดเมื่อยเส้นเอ็น บำรุงกำลัง

วิธีใช้พื้นบ้าน : เนื้อไม้ ต้มกับน้ำชาข้าวต้ม

สูตรยาดอกเหล้า : กำลังช้างสาร โคคลาน โตไม่รู้ล้ม กระจาย ชะเอมไทย

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

ขณะนี้ยังไม่มีการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

9

กำลังวัวเถลิง

Anaxagorea luzonensis Gray

10

กำลังวัวเถลิง

Anaxagorea luzonensis Gray

สรรพคุณ : เนื้อไม้ เปลือก และราก รสมันร้อนติดฝาด บำรุงโลหิต บำรุงธาตุ บำรุงเส้นเอ็น แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย บำรุงกำลัง บำรุงกระดูกให้แข็งแรง เป็นยาอายุวัฒนะ

วิธีใช้พื้นบ้าน : เนื้อไม้ เปลือก ราก ต้มน้ำดื่ม

สูตรยาดอกเหล้า : กำลังวัวเถลิง แซ่ม้าทะลาย กำแพงเจ็ดชั้น ม้ากระที่บโรง ผ่างเสน เทพธำโร ชะเอมไทย เถาสะค้าน เจตมูลเพลิง

11

กำลังวัวเถลิง

Anaxagorea luzonensis Gray

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

- ต้านฮีستามีน
- คลายกล้ามเนื้อเรียบ
- ขยายหลอดเลือด
- ต้านการอักเสบ
- มีฤทธิ์คล้าย estrogen
- เป็นพืชต่อเซลล์มะเร็ง
- ต้านอนุมูลอิสระ

การศึกษาความเป็นพิษโดยให้หนูแรทกินสารสกัดเอทานอล พบค่า LD₅₀ >7,500 มก./กก. ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่อนข้างปลอดภัยในการใช้

12

กำลังเสือโคร่ง

Betula alnoides Buch.-Ham. ex G.Don

13

กำลังเสือโคร่ง

Betula alnoides Buch.-Ham. ex G.Don

สรรพคุณ : เนื้อไม้ และเปลือก รสฝาดมันร้อนติด บำรุงกำลัง ช่วยให้เจริญอาหาร ขับลมในลำไส้ บำรุงเส้นเอ็นให้แข็งแรง แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย บำรุงธาตุ เป็นยาอายุวัฒนะ

วิธีใช้พื้นบ้าน : เนื้อไม้ เปลือก สามารถนำมาเคี้ยวสด ต้มน้ำดื่มหรืออาบ

สูตรยาดอกเหล้า : กำลังเสือโคร่ง กระชาย คำฝอย เทียนดำ

14

กำลังเสือโคร่ง

Betula alnoides Buch.-Ham. ex G.Don

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

- ยับยั้งเอนไซม์ phosphodiesterase
- ต้านการอักเสบ
- ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ
- ยับยั้งการวางไข่ของแมลง
- ต้านจุลชีพ

การศึกษาความเป็นพิษโดยให้หนูแรท กินสารสกัดเอทานอล พบค่า LD₅₀ >15,000 มก./กก. ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่อนข้างปลอดภัยในการใช้

15

โคคลาน

Anamirta cocculus (L.) Wight&Arn

16

โคคลาน

Anamirta cocculus (L.) Wight&Arn

สรรพคุณ : เถาและราก รสเอียนเบื่อ แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดหลัง ปวดเอว แก้เส้นตึง บำรุงโลหิต แก้กระษัย ไตพิการ ขับปัสสาวะ

วิธีใช้พื้นบ้าน : เถา ราก ต้มน้ำดื่ม

สูตรยาดอกเหล้า : โคคลาน โดไม้รู้ลุ่ม ทองพันชั่ง

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

สารสกัดต่างๆ มีฤทธิ์ต้านอักเสบ บรรเทาปวด ต้านอนุมูลอิสระ สาร picrotoxin เป็นสารขมในเมล็ด มีฤทธิ์เมา

17

ม้ากระทืบโรง

Ficus foveolata Wall.

18

ม้ากระทืบโรง

Ficus foveolata Wall.

สรรพคุณ : เถา ลำต้น เนื้อไม้ ราก รสเย็นชื้น บำรุงกำลัง บำรุงโลหิต แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย แก้ปวดฟัน บำรุงความกำหนัด บำรุงธาตุ แก้ประดงเลือด แก้ประดงลม แก่น้ำเหลืองเสีย

วิธีใช้พื้นบ้าน : เถา ราก ต้มน้ำดื่ม ดอกเหล้า

สูตรยาดอกเหล้า : ม้ากระทืบโรง กระชาย กำลังวัวเถลิง เอ็นอ่อน

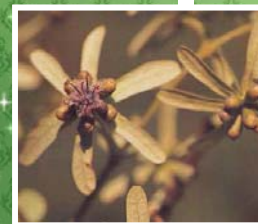
การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา :

- ยับยั้งเอนไซม์ phosphodiesterase
- เป็นพิษต่อเซลล์มะเร็ง
- ต้านแบคทีเรีย
- ยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์มะเร็ง
- ต้านเนื้องอก

19

ฮ้อสะพายควาย

Sphenodesme pentandra Jack

20

ฮ้อสะพายควาย

Sphenodesme pentandra Jack

สรรพคุณ : เถา รสฝื่อนเมา ทำให้เลือดลมเดินสะดวก บำรุงกำลัง บำรุงข้อให้แข็งแรง บำรุงความกำหนัด เป็นยากระตุ้น

วิธีใช้พื้นบ้าน : เถา ฝนกิน ต้มน้ำดื่ม

สูตรยาดอกเหล้า : ฮ้อสะพายควาย เถาเอ็นอ่อน เถาวัลย์เปรียง กำลั้งข้างสารชะเอมไทย

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา : ขณะนี้ยังไม่มียานวิจัยทางวิทยาศาสตร์

21

ยาดอกหนะ ต้องใช้ด้วยความเข้าใจนะจ๊ะ ไม่งั้นจะเป็นแบบหนู

22